

معرفی و نقد کتاب

توضیح: اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها، نویسندگان و مترجمانی که تمایل به معرفی کتابهای خود در زمینه اقتصاد که به تازگی تالیف یا ترجمه و منتشر کرده‌اند، دارند، حداکثر دو صفحه بعنوان معرفی کتاب به همراه یک جلد از همان کتاب به دفتر مجله ارسال دارند. همچنین به منظور جلوگیری از دوباره کاری و اتلاف نیروهای علمی در هر شماره از مجله «تحقیقات اقتصادی»، فهرستی از کتب مربوط به اقتصاد که اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها در دست ترجمه، دارند، چاپ می‌شود.

اعضای هیات علمی می‌توانند اطلاعات کامل در مورد کتاب در دست ترجمه خود و تاریخ تقریبی اتمام ترجمه و انتشار آن را از طریق موسسه آموزش عالی مربوط به دفتر مجله ارسال دارند.

مجله تحقیقات اقتصادی از نقد و بررسی علمی کتب اقتصادی منتشر شده نیز استقبال می‌کند.

نام کتاب: اقتصاد خرد - بازارها، تعادل عمومی، رفاه اقتصادی
 نام نویسنده: دکتر جعفر عبادی
 ناشر: «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها»
 پائیز ۱۳۷۰

رفتار مصرف‌کننده و تولیدکننده در بسیاری از ممالک جهان از جمله ایران، در واقع بر مبنای فرضیه‌های نظری اقتصاد خرد بنا شده است (البته این واقعیت لزوماً به معنای حقیقت نیست) و از اینجا، نقش و اهمیت درک چگونگی عملکرد بازار و نظریه قیمت که موضوع بحث اقتصاد خرد است، به خوبی روشن می‌شود، زیرا در واقع، این مکانیسم، وظیفه سازماندهی بازار و اقتصاد را بر عهده دارد و شناخت اجزای آن (که همان اصول رفتار مصرف‌کننده و تولیدکننده و عملکرد بازارهاست) در درک این سازماندهی و فهم عملکرد بازارها و کنترل آن نقش مهمی دارد. بنابراین مطالعه اصول و مبانی این مکانیسم و سپس تعدیل این اصول بر مبنای مشاهدات عینی از ضروریات فهم چگونگی عمل بازار در کنترل اقتصاد است.

کتاب (اقتصاد خرد - بازارها، تعادل عمومی، رفاه اقتصادی) شامل مباحثی در قلمرو علم اقتصاد (در زمینه اقتصاد خرد) در سطح کارشناسی است و در نتیجه به ارزیابی و تجزیه و تحلیل این مباحث بر اساس ارزشها و اصول اعتقادی نمی‌پردازد (زیرا این نوع ارزیابی‌ها در قلمرو اقتصاد مکتبی است و خود مبحث جداگانه‌ای است). در تدوین این کتاب نظم ذیل دنبال شده است:

فصل اول: به معرفی اجمالی مکانیسم بازار پرداخته است و ضمن روشن کردن هدف کارکرد بازار به مشخص کردن نقاط ضعف و قوت آن می‌پردازد.

فصل دوم: هدف بنگاههای تولیدی در چهارچوب تحلیلهای اقتصاد خرد و رفتار این بنگاهها برای رسیدن به این هدف مورد بررسی قرار می‌گیرد.

فصل سوم: به بیان ساختارها و شکلهای مختلف بازار کالا و خدمات پرداخته است و چهارچوب‌های مختلف تحلیل بازار را که در فصول ۴، ۵، ۶ به آن پرداخته می‌شود، از نظر درجه انحصار و قدرت رقابت روشن می‌سازد.

فصل چهارم: به بررسی بازار رقابت کامل پرداخته و نحوه تعیین قیمت و مقدار تولید در اوضاع بازار رقابت کامل در دوره زمانی کوتاه مدت و بلند مدت را بیان می‌سازد.

فصل پنجم: به بررسی بازارهای انحصار کامل پرداخته و ضمن روشن ساختن چگونگی تعیین قیمت و مقدار تولید در دوره‌های زمانی کوتاه مدت و بلند مدت و مقایسه آن با حالت بازار رقابت کامل به عوامل بروز و دوام بازارهای انحصاری پرداخته و طرف کنترل بنگاههای تولیدی انحصاری را شرح می‌دهد.

فصل ششم: به تعیین قیمت و مقدار تولید در بازارهای رقابت ناقص و یا به عبارت دیگر به بازارهایی که نه ویژگی بازار انحصار کامل دارند و نه ویژگی رقابت کامل را، اختصاص یافته است.

فصل هفتم: به بررسی تقاضا برای عوامل تولید در اوضاع مختلف بازار عوامل تولید و بازار کالا و خدمات پرداخته است، هدف از این فصل شرح قاعده کلی تقاضای بنگاههای تولیدی برای عوامل تولیدی در راستای به حداکثر رسانیدن سود خود می‌باشد.

فصل هشتم: به بررسی اصول و مبانی نظری عرضه نیروی کار پرداخته و فصل نهم نیز تلویحاً عوامل موثر در عرضه سرمایه را بیان می‌نماید. پس از بررسی بازار عوامل تولید و بازار کالا و خدمات به بررسی تعادل عمومی در اقتصاد با در نظر گرفتن تعادل در بازار ستانده و نهاده موضوع بحث فصل دهم می‌باشد.

و فصل یازدهم و دوازدهم: نیز به بررسی اقتصاد رفاه و توانایی بازار در وضعیت عملکرد کارای سیستم اقتصاد و همچنین مواردی که بازار توانایی این امر را نخواهد داشت می‌پردازد.

نام کتاب: نظریه قیمت در اقتصاد منابع پایان پذیر: کاربرد نظریه کنترل
 مولف: دکتر مجید احمدیان
 ناشر: انتشارات دانشگاه تهران - آذرماه (۱۳۷۰)

منابع طبیعی بخشی از عوامل تولید می‌باشند که همراه عوامل کار و سرمایه برای تولید کالاها و خدمات مورد نیاز بشر بکار گرفته می‌شوند. از نظر کاربردی منابع طبیعی را می‌توان به منابع قابل احیاء (تجدیدپذیر) و غیرقابل احیاء (تجدید ناپذیر) تقسیم کرد. منابع غیرقابل احیاء در برگیرنده منابع انرژی‌زا و مواد معدنی غیر انرژی‌زا هستند. منابع طبیعی طی سالیان متمادی و به صورت طبیعی به واسطه جریانات زمین‌شناسی شکل گرفته و با استفاده از تکنولوژی استخراج می‌شوند و به مواد و فرآورده‌های معدنی تبدیل شده و قادر به تامین نیازهای مستقیم یا غیرمستقیم بشری هستند. حجم ذخیره منابع معدنی محدود بوده و در اثر مصرف کاهش می‌یابد و جایگزینی نخواهند داشت، از آنجایی که این منابع ذخیره و عرضه ثابت و محدودی دارند و در اثر مصرف در طول زمان پایان یافته و از بین می‌روند لذا آنها را منابع پایان پذیر می‌نامند. نفت، گاز طبیعی، اورانیم، از آن جمله‌اند و در مقابل، منابعی که از نظر عرضه تحت شرایط نامحدود بوده و همواره برای تولید محصول ملی مهیا می‌باشند (مثل دریاها و جنگل‌ها) منابع پایان ناپذیر (تجدید پذیر یا قابل احیاء) گفته می‌شوند.

در کتاب نظریه قیمت در اقتصاد منابع پایان پذیر، تاکید نویسنده صرفاً بر منابع تجدید ناپذیر (غیرقابل احیاء) است و با طرح نفت بعنوان یکی از منابع پایان پذیر، سعی در تعیین زمانی قیمت و میزان استخراج در حالت تعادل در دو بازار رقابتی و انحصاری و مقایسه این تغییرات در دو بازار یاد شده نموده است. همچنین رفتار تعادلی بنگاه استخراج کننده منابع پایان پذیر در بازار رقابتی نیز مورد بررسی قرار گرفته شده است.

کتاب نظریه قیمت در اقتصاد منابع پایان پذیر شامل شش فصل است که رئوس مطالب آن بشرح زیر آراسته شده است: در فصل اول مفاهیم اساسی مورد نیاز در تنظیم الگوهای بهره‌برداری منابع مطرح و شرح داده شده است. هدف اساسی فصل دوم، کاربرد نظریه بهره‌برداری بهینه منابع معدنی برای تخصیص کارآمد آن در طول زمان

است. همچنین این فصل تعیین کننده شرایطی است که بر اساس آن منابع در دوره‌های مختلف به طور کارآمد مورد استفاده قرار می‌گیرد. فصل سوم به بررسی رفتار بنگاه استخراج کننده در شرایط رقابتی پرداخته است، رفتار صنعت استخراج کننده در بازار انحصاری در فصل چهارم بحث و بررسی شده است. در فصل پنجم تخصیص بهینه ذخایر در رژیمهای رقابتی و انحصاری مقایسه شده است و بالاخره در فصل ششم جمع‌بندی و نتیجه‌گیری کلی از مباحث فصول گذشته انجام یافته است، ضمن اینکه برای آگاهی بیشتر خوانندگان، تکنیک‌های نظری و پویای مربوط به مسایل کنترل در ضمیمه کتاب بطور اختصار شرح داده شده است.

نام کتاب: توسعه روابط تجاری ایران و ترکیه
 («علل، انگیزه‌ها و اثرات آن بر اقتصاد ایران»)

نام نویسنده: خلیل لاهیجانی افخم
 ناشر: معاونت پژوهشی و برنامه ریزی دانشگاه تهران
 چاپ: اردیبهشت ماه ۱۳۷۰

کشور ترکیه به عنوان یکی از همسایگان مسلمان ایران از سالهای دور طرف مبادلات تجاری با ایران بوده و حجم این مبادلات از دهه پنجاه و خصوصاً در سالهای بعد از انقلاب اسلامی روند چشمگیری را طی کرده است.

بدلیل قرار گرفتن ترکیه در حد فاصل اروپا با ایران و با توجه به حجم روز افزون واردات ایران از ممالک اروپایی از طریق ترکیه این کشور جدای از مسأله همسایگی، نقش پل عبوری برای واردات، ایفا نموده و بدلیل ارزان بودن حمل و نقل زمینی، کالا از اروپا به بنادر ترکیه و از بنادر ترکیه به داخل ایران حمل و اهمیت این مسیر بارزتر شده است. بعنوان مثال واردات ایران از ترکیه در سال ۱۳۵۶ فقط ۲۸٪ کل واردات را تشکیل می‌داده است. در حالی که در سال ۱۳۶۷ به ۵/۲ درصد از کل واردات افزایش یافته است و حجم صادرات ایران در سال ۱۳۶۵ به ترکیه حدود صفر و در سال ۶۷ معادل ۳۲/۰ درصد از کل صادرات غیرنفتی کشورمان بوده است، صدور نفت ایران به ترکیه، جنگ تحمیلی و محاصره اقتصادی ایران و موضع ترکیه در قبال تحریم، کاهش ظرفیت‌های بنادر جنوب ایران در اثر بروز جنگ، وجود ترانزیتی بین دو کشور، نزدیکی مراکز تولید و مصرف و بالاخره وجود پیمانهای همکاری منطقه‌ای RCD بین سه کشور ایران، ترکیه و پاکستان قبل از انقلاب و ECO در سالهای اخیر از جمله عواملی بودند که گسترش مناسبات تجاری بین دو کشور ایران و ترکیه را سبب گردیدند.

کتاب توسعه روابط تجاری ایران و ترکیه در چهارچوب بحث فوق در چهار فصل به مسایل زیر پرداخته است:

فصل اول: به کلیاتی درباره کشور ترکیه و نگرشی اجمالی به اوضاع اقتصادی ترکیه پرداخته. و در فصل دوم، مبادلات بازرگانی ایران و ترکیه در سالهای ۶۷ - ۱۳۵۲ مورد بررسی قرار گرفته است، بررسی علل و انگیزه‌های گسترش روابط بازرگانی ایران و ترکیه، موضوع بحث فصل سوم کتاب است و در فصل چهارم اثرات توسعه در روابط

تجاری ایران و ترکیه بر اقتصاد ایران بررسی شده است.

نام کتاب: اقتصاد خرد ۱

نام نویسنده: دکتر باقر قدیری اصلی

ناشر: مرکز نشر سپهر

پاییز: ۱۳۷۰

چاپ: یازدهم

سخن این کتاب برای اهل فن تازه نیست، اصول اقتصاد خرد تازگی ندارد، بکسی اختصاصاً متعلق نیست و اگر بکسانی تعلق داشته باشد، روحشان شاد، ماژرنالیست‌های بزرگ همه مرده‌اند اینان که اصول اقتصاد خرد می‌نویسند کشفیات آنان را با مایه‌ای که خود دارند در قالبهای دیگر جلوه‌ای تازه می‌بخشند. کتاب اقتصاد خرد ۱ برای دوره کارشناسی رشته اقتصاد تنظیم شده است و مشتمل بر یک فصل مقدماتی و هفت فصل در قالب ۴ قسمت: مبانی ارزش، کردار مصرف‌کننده، کردار تولیدکننده، بازار و تعادل بازار، می‌باشد. فصل مقدماتی این کتاب به کلیاتی در باب تعریف علم اقتصاد، قوانین اقتصادی، رابطه اقتصاد با سایر علوم و تفکیک اقتصاد خرد از اقتصاد کلان پرداخته است و قسمت اول کتاب به مبانی ارزش تخصیص داده شده است، هدف نویسنده در این قسمت این است که دانشجویان قبل از اینکه در فروض مسایل، تا حد تصور پیش روند در خلال بررسی ارزش، به معایب تجرید پی برده و در انتخاب سمبل‌های ساده راه، خطا نیمایند. قسمت دوم کتاب ناظر به کردار مصرف‌کننده است که به تقاضا منتهی می‌شود، نویسنده در این قسمت به تشریح تعادل مصرف‌کننده پرداخته و کردار عقلانی او را در توزیع درآمد خود برای مصارف مختلف مورد بررسی قرار داده است، قسمت سوم کتاب به کردار تولیدکننده مربوط می‌شود که به عرضه منجر می‌شود و کوشش شده است بدانیم تولیدکننده چطور و چقدر باید تولید کند تا از بیشترین صرفه‌جویی برخوردار شود. قسمت چهارم مربوط به بازار، تعادل و تعیین قیمت در انواع بازار است.

کتاب فوق حتی المقدور سعی در تشریح مطالب مطروحه داشته و پس از تشریح اصول مباحث هر فصل، در پایان هر موضوع، سئوالاتی درباره همان موضوع عنوان شده است.